

ձեռք առնուած միջոցները նշանակելով և անոր մահը պատմելով:

Ամփոփելով՝ երեք գիրքերը կը գծեն պատմութեան ընթացքը. Մենդոցը՝ աշխարհի ստեղծագործութենէն մինչեւ Եզրիպտոսի բնակութիւնը. Եյլը՝ Եզրիպտոսի ելքէն մինչեւ Սինա. Թուրքը՝ Սինայէն մինչեւ Քանանու շնմը. — երկու գիրքերը իրր յաւելուած կը ներկայանան. Ղեւսականը՝ որ պաշտամունքի եղանակը կ'որոշարէ, Երկրորդում Օրինացը՝ որ նուիրագործութեամբ կը պատրաստէ ժողովուրդը այն գործին՝ զոր պարտի կատարել ան, Աստուծոյ ընտրուած հոգին վրայ: — Այսպէս անոր ի Քանան հաստատութիւնը կատարելապէս պատրաստուած է, և կրնայ հասունցած երեւիլ աստուածային թագաւորութիւնը իրականացնելու համար, ոչ թէ իր հոգեւոր՝ տիեզերական և վերջնական ձեւին տակ, այլ խորհրդանշանակաւ և ազ-

գային ձեւի կը տակ՝ որ նախընթացն ու պատրաստութիւնն է միւսին: Յայտնութեանց գրքին առաջին էջին վրայ՝ Մովսէսի մասնաւոր գործը կը կցուի փրկութեան գերագոյն գործին՝ որ բովանդակ մարդկութիւնը պիտի ընդգրկէ:

Ինչ որ է չորս Աւետարաններու հաւաքածուն քրիստոնէական ուխտին նկատմամբ՝ նոյնն է Հնգամատեանը յարայիւն ուխտին նկատմամբ: Այս երկու հաւաքմանց թէ՛ միոյն և թէ՛ միւսին մէջ պատմուած իրողութիւնները խորիսին են բովանդակ բարդաւաճման աստուածային գործին՝ որ յետոյ պիտի գայ. «Օրէնք, կ'ըսէ Աւետարանիչն Յովհաննէս, ի ձեռն Մովսէսի տուան, շնորհք եւ ճշմարտութիւն ի ձեռն Յիսուսի Քրիստոսի եղին»:

Պ. Ա.

Մ Ե Բ Պ Ա Ց Կ Ե Ր Ն Ե Ր Ա

Երեք պատկերները, որոնք կը զարդարեն Սին6 ի ներկայ թիւին արտաքին ճակատը, և ներքին առաջին էջին եւ Յօբելիական բաժնին զխամասերը, լուսանկարուած են մանրանկարներէն՝ Ս. Աթոռոյս Գրչագրաց Մատենադարանին սեպհական թիւ 1925 ձեռագրին, որ ամբողջական Աստուածաշունչ մըն է բամպակեայ թուղթի վրայ, բոլորգիւր, 37,2 × 27 × 13 հ. մեղր. հատոր մը, ընդամենայն 603 թուղթք: Գրութիւնն է երկսիւն, տողք՝ առ հասարակ 48: Վերնագրերներն են երբեմն գլխադիր, յաճախ ևս բոլորգիւր կամբարդեղով գրուած: Ունի բազմաթիւ զարդագրեր, զորք նարտար արուեստագէտի, առհասարակ բազմագոյն՝ սպիկ խորքի վրայ, գեղեցիկ և չեղելի, լուսանցուղարդի թիւն է 311. ընդհանրապէս բազմագոյն և սպիւռով, յոյժ չեղելի և չեղնալագործ, մանաւանդ խորաններուն և կիսախորաններուն կից եղածները: Խորաններն ու կիսախորաններն են 62, բազմերանգ, սպիւռով, պերճորէն զարդարուն, իսկ նկարները՝ 38. ամէնքն ալ նոյնպէս բազմագոյն և սպիւռով, երանգներու ներգաշնակութեամբ և ղէմքերու և տեսարանաց արտայայտութեամբ գրաւիչ: Այս վերջիններէն առնուած են մեր այս թիւին երեքը. որոնք առաջինը կը ներկայացնէ Մընընդոց գիրքի առաջին էջը Մովսէսի նախատողերով, իսկ վերեւ խորանին մէջ, Սարբիչ Տէրը, որ, չբնապատուած վեցթեան և երկթեան հրեշտակներէ, կ'արտասանէ մեծ «Եղիցի»ն: Երկրորդ պատկերն է Սողոմոնը և Առակաց գրքի առաջին տողերը, որոնք Ս. Մեսրոպի սպիկ գրչին նախախալիքը եղան Աստուածաշունչի հայերէն թարգմանութեան: Երրորդը՝ Յայտնութեան Գրքին խորհուրդն ու առաջին էջը. Յովհաննէս, որ յայտնութիւնը կ'ընդունի Քրիստոսէ, և իր աշակերտը՝ Պրոխորն, որ գրի կ'առնէ վայն: — Գրչագրին ստացողք են Սարգիս եպս. Եկեղեցաց գաւառի, այն՝ որուն օրով գտնուեցան Մեծն Ներսէսի նշխարներն, Պարոն Յովհաննէս իշխանը, Թուականը՝ 360 = 1260: Գրչիչ՝ Յակոբոս կրօնաւոր, գործը՝ Մխիթար, անոր հոգեւոր եղբայրը, կոկիլը՝ Մխիթրուկ զպիւր: Վերջին ստացողը, որ ձեռագրելու Ս. Յակոբայ նուիրած է՝ Վերայիցի Դաւիթ եպիսկոպոսի միջոցաւ: Վանեցի Խոնայ Զիրաք: